

”Hvis du vakler, er der ridser i lakken” – Mundtlige danske studentereksaminer fra elevperspektiv – Julie Marie Isager

Mundtlige eksaminer i det danske gymnasium er en gammel tradition – de ældre end demokratiet og blev indført i 1848. I afhandlingen undersøger jeg danske gymnasieelevers perspektiver på mundtlige eksaminer i gymnasiet. Desuden søger jeg vokabularium til at undersøge eksaminerne med da der kun findes ganske lidt dansk eksamensforskning. Jeg finder teoretisk inspiration fra assessmentteori, retorik og dialogisk teori, overvejer hvordan teorierne er kompatible med den dansk-tyske didaktiktradition og hvordan videreudvikling af de danske mundtlige eksaminer kunne ske.

Der bør forskes i de mundtlige studentereksaminer fordi de er såkaldt *high-stakes*: Elevernes frie valg af videregående uddannelse afhænger af karaktergennemsnittet. Eleven må ved sin mundtlige præstation overbevise bedømmerne om at de skal bestå eksamen. Hvad mener eleverne at deres bedømmere ser efter ved eksaminerne? Hvor ser de hen for at finde ud af det? En grundlæggende antagelse i afhandlingen er at elevernes opfattelse af hvad de bliver bedømt på, har indflydelse på deres forberedelser til og præsentationer ved selve eksamen.

Det empiriske grundlag består i materiale fra fem måneders feltarbejde med fokus på eksamensforløb for fire 18-20-årige caseelever fra tre klasser på to skoler. Eleverne fulgte i alt 10 fag undervist af 18 lærere. Feltarbejdet dækker alle 10 fag for at have relevante data op til elevernes faktiske mundtlige eksaminer der udtrækkes af Børne- og Undervisningsministeriet.

I artiklen Isager, J. M. (2020b). Konstrukt, generalisering og held ved mundtlige eksaminer i gymnasiet. *Acta Didactica Norden*, 14(3), 21. <https://doi.org/10.5617/adno.8204> viser jeg at de centrale lovdokumenter ikke fremstiller tydeligt hvad eksamen intenderer at bedømme, og at der ved udtrækssystemet generaliseres fra et lokalt træk af et konkret materiale til omfattende formål med uddannelsen.

I artiklen *”Mundtlig eksamen er en kunst” – danske gymnasieelever til mundtlig eksamen i historie* analyserer jeg to paradigmatisk caseelevers oplevelse af, hvad en passende eksamensbesvarelse er i historie og hvordan de gør sig klar til eksamen. Begge caseelever er usikre på ”hvad der tæller”. De griber opgaven forskelligt an: Den ene ekspliciterer en række kriterier for historieeksamen, læser styredokumenter grundigt og orienterer sig efter undervisers eksplicite anvisninger. Den anden har vanskeligt ved at ekspliciterer krav til eksamenspræstationen, men ”mærker det i maven”. Han observerer primært interaktioner mellem lærer og elever, spørger efter andre elevers fremgangsmåder og imiterer de praksisser der synes brugbare.

I artiklen *”At knække lærerkoden” – En elevperspektivisk analyse af adressater ved mundtlig eksamen* analyserer jeg elevernes forestillinger om eksamenssituationens bedømmere. Empiri til artiklen består i en nøgle-eksamensintroduktion ud af 13 tilfælde på tværs af fag hvor lærere og elever eksplicit forhandler, hvad eleverne skal og bør gøre til eksamen og i eksamensforberedelsen og yderligere feltarbejdsempiri. Konklusionen er at eleverne fokuserer på ”at give læreren det hun

gerne vil have” fordi eleverne opfatter det at give egne ’alternative’ fortolkning af tekster i undervisningen som en konfrontation med læreren. Dette begrænser bedømmelsesgrundlaget fordi bedømmerne ikke kan tage stilling til fortolkninger som elever ikke deler med dem ved eksamen. Mundtlige eksaminer er dermed både et eksamensdesign og en dialogisk praksis.